MERIT
A CESO AND WUSC PROGRAM

Mongolia:
Enhancing Resource
Management through
Institutional Transformation

Монгол улсын Төрийн захиргааны шинэчлэлийн нөхцөл шаардлага

Бэлтгэсэн: Др, Д. Цэрэндорж

MERIT
A CESO AND WUSC PROGRAM

Ямар учраас шинэчлэл хэрэгтэй вэ?
Төрийн захиргааны шинэчлэлийн урьдач нөхцлүүд

- Төрийн үүрэг роль, хариуцлагын тухай
- Төвлөрсөн төлөвлөгөөт, командын нийгмээс зах зээлийн эдийн засагт шилжих үйл явц /ололт ба бэрхшээл/
- Эдийн засгийн өсөлтийн эх сурвалж /өсөлт, бууралт/
- Нийгмийн задрал ба тэгш бус байдал. Ажилгүйдэл ба ядуурал
- Тулхтай, хүртээмжтэй хөгжлийн хэрэгцээ
- Үрэлгэн, тогтворгүй, зах замбраагүй өсөж буй төрийн захиргаа

IPAC IAPC

Эдийн засгийн өсөлт сүүлийн 20 жилд (дэлхийн дундажтай харьцуулснаар)

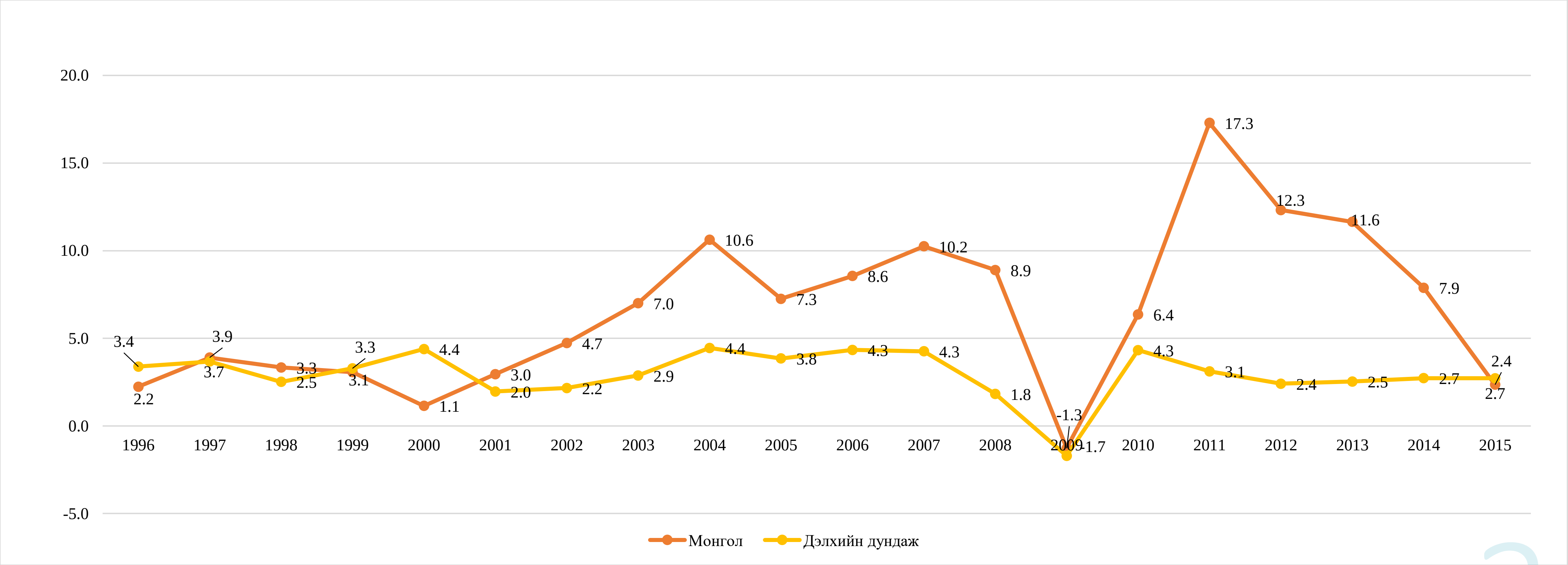

Үнийн өсөлт /хувь/

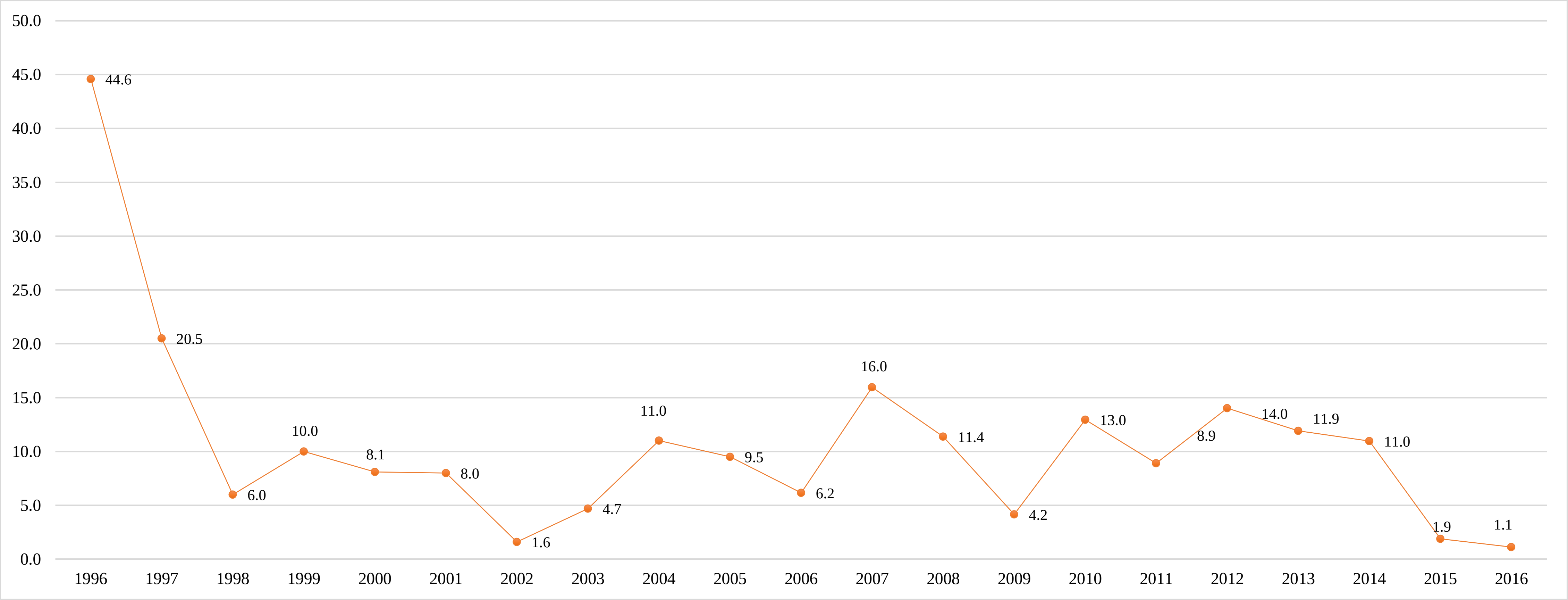

Гадаад худалдаа /Сая ам.доллар/

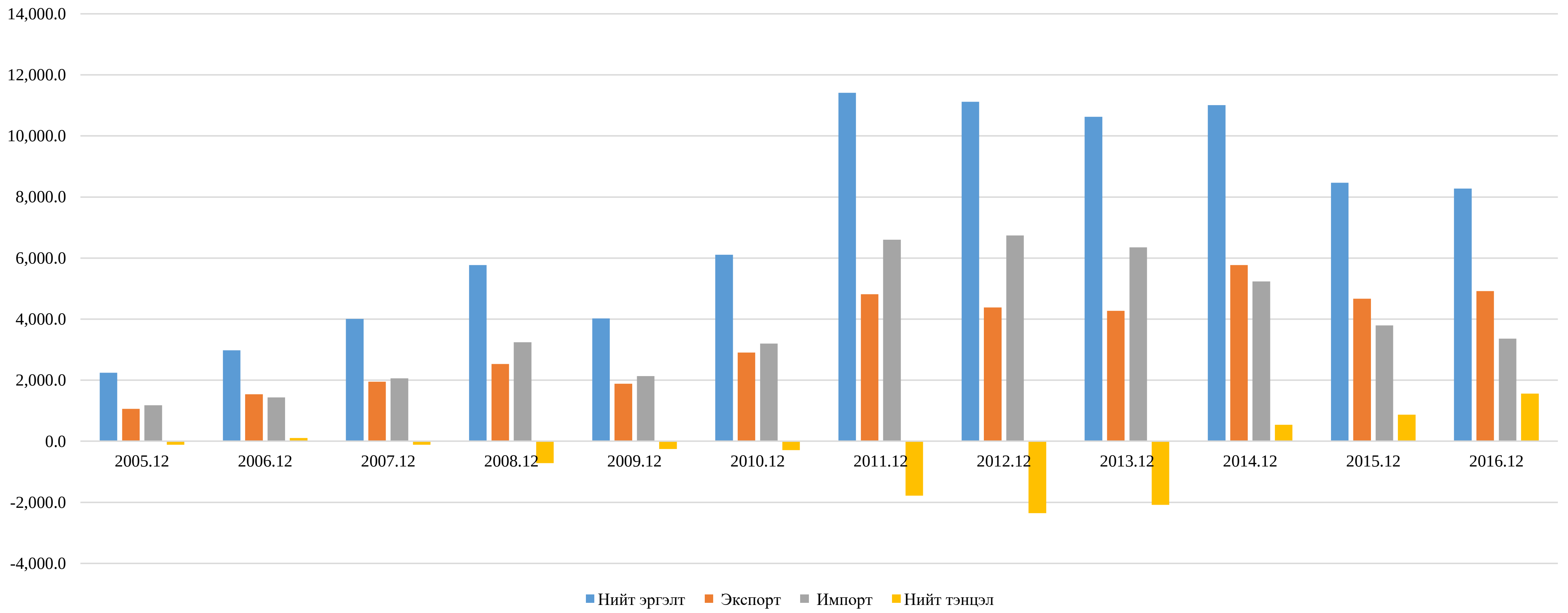

Ажилгүйдэл
/Нийт ажиллах хүчний дотор эзлэх хувиар/

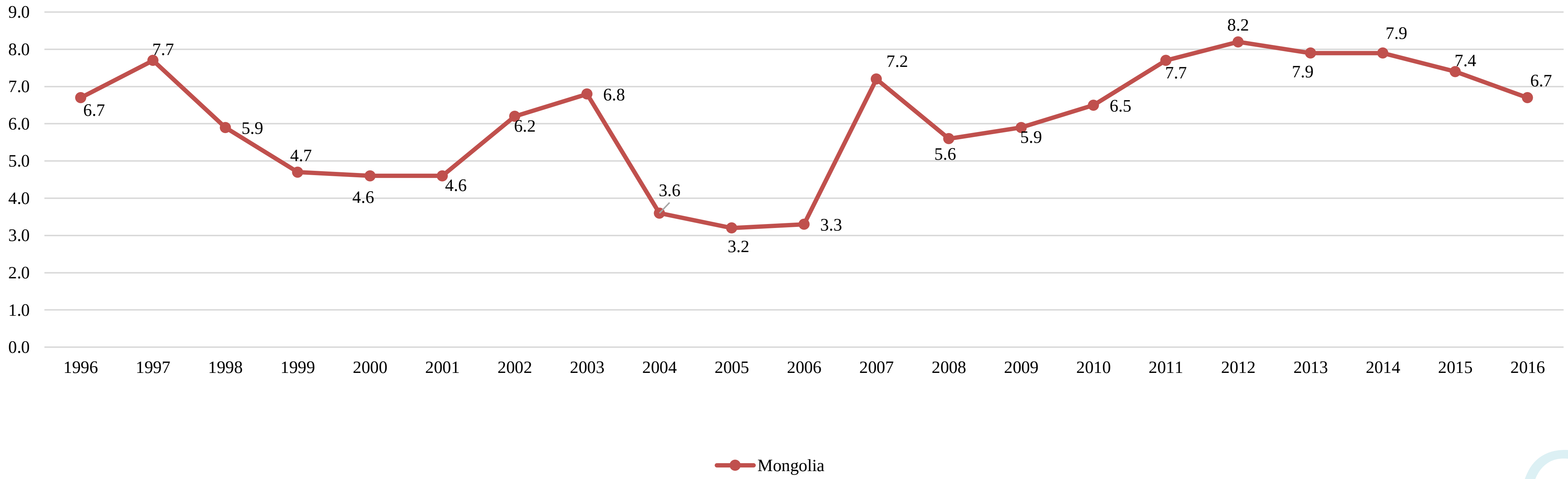

Эдийн засаг, бизнесийн эрх чөлөөний индекс

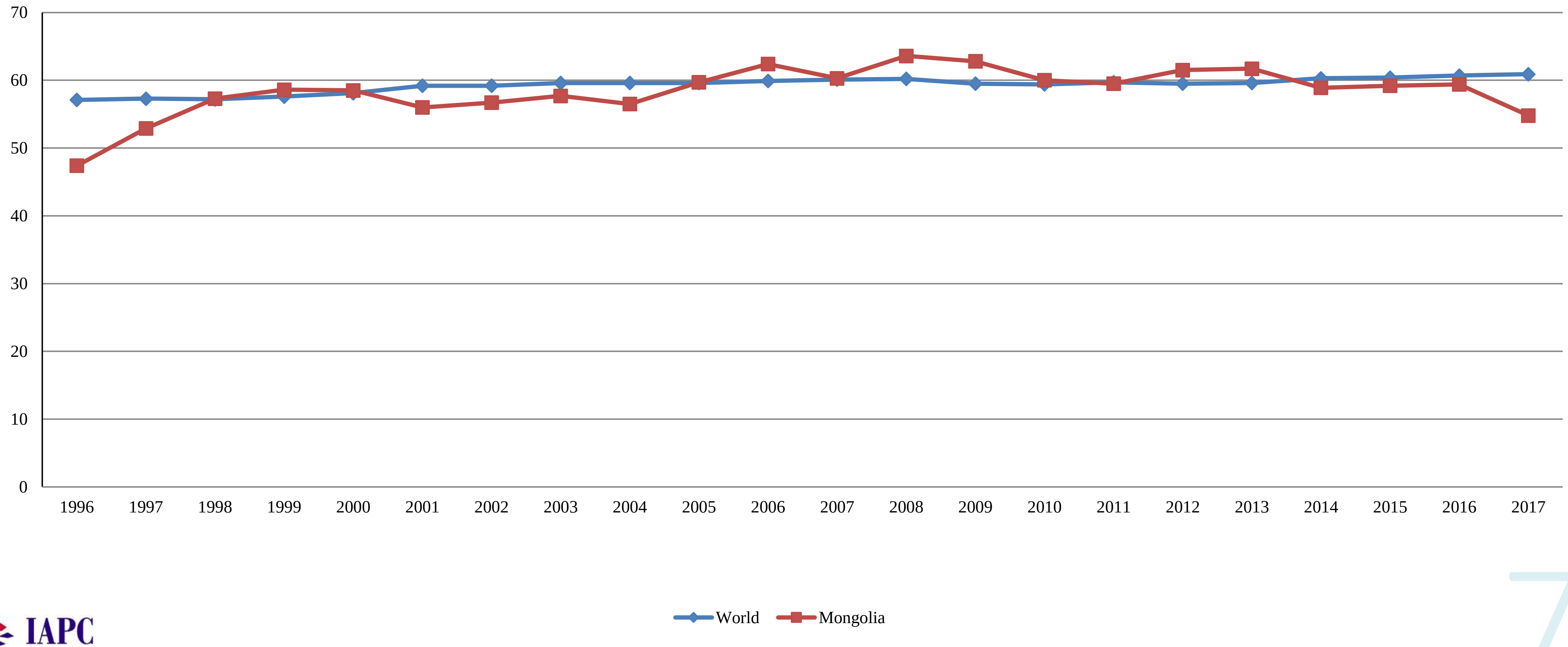

IPAC IAPC

Эдийн засгийн хөгжлийн гол үзүүлэлтүүд (2014 оны байдлаар)

№	Үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	Өнөөгийн суурь түвшин
1	Эдийн засгийн жилийн дундаж өсөлт	хувь	7.8
2	Нэг хүнд ногдох үндэсний нийт орлого	ам.доллар	4166
3	Ядуурлын түвшин	хувь	21.6
4	Өрсөлдөх чадварын үзүүлэлт	Дэлхийд эзлэх байр	104
5	Бизнес эрхлэлтийн үзүүлэлт	Дэлхийд эзлэх байр	56
6	Байгаль орчны багц үзүүлэлт	Дэлхийд эзлэх байр	111
7	Орлогын тэгш бус байдлын үзүүлэлт	оноо	36.5
8	Дэлхийн мал, амьтны эрүүл мэндийн байгууллагын хорио, цээрийн шаардлагад нийцсэн газар нутгийн эзлэх хэмжээ	хувь	0
9	Цөлжилтөд өртсөн газар нутгийн эзлэх хэмжээ	хувь	78.2
10	Цахилгаан эрчим хүчний найдвартай эх үүсвэрээр хангагдсан өрх	хувь	89
11	Нийт экспортод боловсруулах үйлдвэрлэлийн эзлэх хэмжээ	хувь	17
12	Гол нэр төрлийн шатахууны хэрэгцээг дотоодын эх үүсвэрээс хангах хувь	хувь	0

Эдийн засгийн сүүлийн үеийн үзүүлэлтүүд, таамаг

2015 2016 2017 2018

Эдийн засгийн өсөлт(%) 2.4 1.1 3.3 4.2

Инфляцийн хувь(%) 1.9 1.2 5.0
8.6

Төсвийн зардал 30.3 42.1 32.7
31.8

Хүн амын ядуурал (%) 24.2 25.3 29.5
?

IPAC IAPC

MERIT
A CESO AND WUSC PROGRAM

Төсвийн тусгай шаардлагын тооцоолол /тэрбум төгрөг/

Төсвийн тусгай шаардлагын тооцоолол /тэрбум төгрөг/

ӨРИЙН БҮТЭЦ, ӨРИЙН ХЭРЭГСЭЛ	2016.12.31	2017 ХБГ	2018 төс	2019 төс	2020 төс
I. Засгийн газрын дотоод өр	**6,464.9**	**4,772.7**	**4,769.1**	**4,778.5**	**4,227.6**
1.1 Үнэт цаас	*5,488.8*	*3,806.0*	*3,462.9*	*3,572.6*	*3,444.6*
1.2 Өрийн бичиг/вексель	*307.2*	*0.0*	*0.0*	*0.0*	*0.0*
1.3 Концесс	*668.9*	*966.7*	*1,306.2*	*1,206.0*	*783.0*
II. Засгийн газрын гадаад өр	**12,363.8**	**16,964.9**	**19,959.1**	**22,803.1**	**24,247.3**
2.1 Үнэт цаас	*5,380.5*	*7,837.5*	*7,404.5*	*7,709.8*	*8,049.9*
2.2 Зээл	*6,983.3*	*9,127.4*	*12,554.5*	*15,093.3*	*16,197.3*
III. Засгийн газрын өрийн баталгаа	**3,451.5**	**1,852.5**	**1,703.0**	**1,325.6**	**1,278.1**
3.1 Засгийн газрын өрийн баталгаа	*3,451.5*	*1,852.5*	*1,703.0*	*1,325.6*	*1,278.1*
ЗАСГИЙН ГАЗРЫН НИЙТ ӨР (I+II+III)	**22,280.1**	**23,590.0**	**26,431.2**	**28,907.2**	**29,753.0**
ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ӨР (ӨҮЦ)	**18,861.0**	**20,329.2**	**23,117.4**	**24,913.6**	**25,663.2**
Хуулиар тогтоосон өрийн хязгаар	**88.0%**	**85.0%**	**80.0%**	**75.0%**	**70.0%**
Засгийн газрын өр (ӨҮЦ) / ДНБ - ХБГ	**78.8%**	**74.1%**	**76.1%**	**73.5%**	**68.3%**

IPAC IAPC

Монгол улсын нийт төрийн албан хаагчийн тоо (өсөлт, бууралт, 22 жилээр)

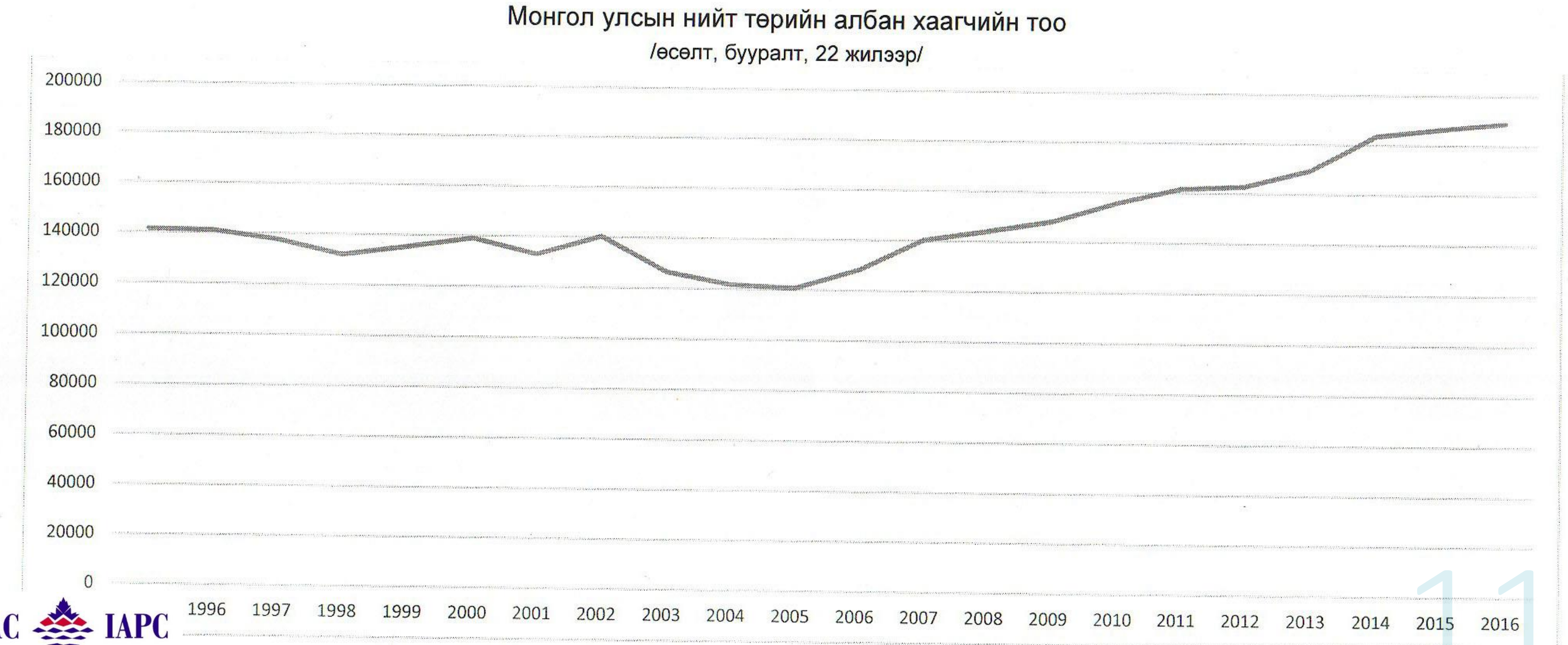

IPAC IAPC

Хөдөлгөөнд орсон төрийн албан хаагчдын тоо (2006-2016 он)

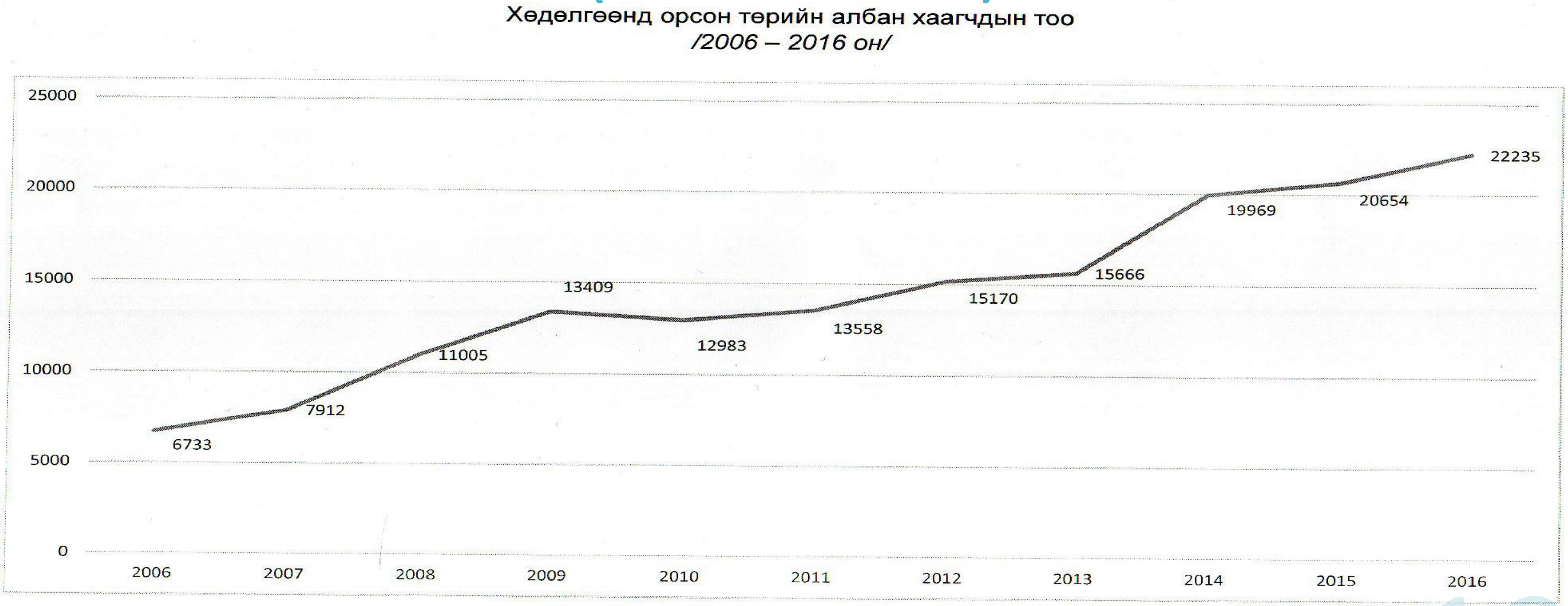

IPAC IAPC

Хөдөлгөөнд орсон төрийн албан хаагчдын тоо

/2006-2016 он/

Он	Төрийн албан хаагчийн тоо	Хөдөлгөөний шалтгаан																	Хөдөлгөөнд орсон төрийн албан хаагчийн тоо
		Жилээс дээш хугацаагаар эмчлүүлэх	Нас барсан	Сургуульд сурах болсон	ТА хаах насны дээд хязгаарт хүрсэн	ТАТХ-ын 30.2 -оор чөлөөлөгдсөн	ТАТХ-ын 23.2 -оор чөлөөлөгдсөн	Тэтгэврийн насанд хүрсэн	Цэргийн алба хаах болсон	Өөрийн хүсэлтээр	Өөр ажилд шилжсэн	Гэмт хэрэг үйлдсэн нь	Монгол Улсын	ТА-д 1 жилийн хугацаанд эргэн орох эрхгүйгээр	ТАТХ -ийн 15-р зүйлийг зөрчсөн	ХТХ-ийн 39, 40-р зүйл	ХТХ-ийн 43-р зүйл	Бусад	
2006	128088	116	181	357	16		76	960	4	2938	1331	16	2	177	133			426	6733
2007	140258	175	234	494	23		91	1232	6	3336	1743	15	7	114	139			303	7912
2008	144049	173	265	317	61		120	1410	19	3892	3827	17	3	67	125			709	11005
2009	148223	232	322	444	138		204	1839	17	4113	5066	28	2	129	127			748	13409
2010	155679	289	326	492	205		153	2025	15	4590	4663	14	2	65	108			36	12983
2011	161612	281	343	504	94		116	1875	11	5093	5056	10	0	54	99			22	13558
2012	162769	344	335	501	198		129	2285	26	4887	5361	16	6	49	95			938	15170
2013	169448	328	274	380	219		136	2184	18	5682	5145	10	2	80	74	307	88	739	15666
2014	183601	465	287	563	217	57	188	3548	12	7250	6152	21	2	80	72	759	194	102	19969
2015	186458	431	341	614	216	84	183	2631	14	7430	6847	8	3	97	48	1379	263	65	20654
2016	**188974**	**374**	**303**	**677**	**252**	**82**	**259**	**3109**	**17**	**7705**	**6142**	**7**	**1**	**72**	**33**	**1784**	**172**	**1246**	**22235**

Тайлбар:

ХТХ-ийн 43-р зүйл- Ажлаас халах, ажил хүлээлгэх

ХТХ-ийн 39-р зүйл-Хөдөлмөрийн гэрээг ажилтны санаачилгаар цуцлах

ХТХ-ийн 40-р зүйл-Хөдөлмөрийн гэрээг ажил олгогчийн санаачилгаар цуцлах

ТАТХ-ийн 15-р зүйл-Төрийн жинхэнэ албан хаагчийн үйл ажиллагаанд хориглох зүйл

ТАТХ-ийн 30-р зүйлийн 30.2-Энэ хуулийн 24.1.1, 24.1.2-т заасан үндэслэлээр чөлөөлөгдсөн төрийн жинхэнэ албан хаагчид үндсэн цалингийн дунджаас нь ажилласан хугацааг нь үндэслэн тооцож нэг удаагийн буцалтгүй тусламж олгоно. Нэг удаагийн буцалтгүй тусламж тооцох цалингийн дундаж хэмжээ болон олгох шалгуур нөхцөлийг тодорхойлсон журмыг төрийн албаны төв байгууллагын саналыг үндэслэн Засгийн газар батална.

ТАТХ-ийн 23-р зүйлийн 23.2-Төрийн жинхэнэ албан хаагч Монгол улсын Ерөнхийлөгчийн болон УИХ-ын, түүнчлэн аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуульд нэр дэвших болсон бол хуульд заасны дагуу нэр дэвшигчээр бүртгүүлэхээр сонгуулийн хороонд холбогдох баримт бичгийг ирүүлэхээс өмнө төрийн албанаас чөлөөлөгдөх өргөдлөө төрийн байгууллагын эрх бүхий албан тушаалтанд гаргана. Төрийн жинхэнэ албан хаагч өргөдлөө гаргаагүй нь тухайн төрийн байгууллага түүнийг төрийн албанаас чөлөөлөхөд саад болохгүй.

Өөрчлөлт шинэчлэлийг юунаас эхлэх вэ? /зарим боломжит жишээ, нөхцөл байдлын шинжилгээ/

- Төрийн захиргааны шинэчлэлийн алсын хараа
- Төрийн захиргааны шинэчлэлийн эрхэм зорилго
- Төрийн захиргааны шинэчлэлийн зорилго
- Төрийн захиргааны шинэчлэлийн зорилтууд

Өөрчлөлт шинэчлэлийн алсын хараа

- Монгол газар нутагтаа цэцэглэн хөгжсөн аз жаргалтай ард түмэн

Төрийн захиргааны шинэчлэлийн эрхэм зорилго

Эдийн засаг, нийгмийн тулхтай (sustainable), тэнцвэртэй (balanced) хөгжлийг хангаж, төрийг авилгал, хүнд суртлаас ангижруулж, нийтийн захиргааг инновацижлах замаар Монгол хүний амьдралын чанарыг бүс нутгийн тэргүүлэх хөгжилтэй орнуудын жишигт ойртуулах

Нэг. Эдийн засаг, нийгмийн хөгжил

1.1 Монгол улсын үндэсний аюулгүй байдал, тусгаар тогтнолыг бататгах, эх дэлхий, унаган байгаль, газар нутгаа хайрлан дээдлэх үндсэн дээр эрдэс баялаг, байгалийн нөөцийн олборлолт ашиглалтын зүй зохистой тогтолцоог бий болгох

Нэг. Эдийн засаг, нийгмийн хөгжил

1.2 Импортыг орлуулах, экспортын нэр төрлийг олшруулж хэмжээг нь нэмэгдүүлэх, шинэ технологи, мэдлэг, нэмүү өртөг шингэсэн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг тасралтгүй нэмэгдүүлэх

Нэг. Эдийн засаг, нийгмийн хөгжил

1.2 Импортыг орлуулах, экспортын нэр төрлийг олшруулж хэмжээг нь нэмэгдүүлэх, шинэ технолог, мэдлэг, нэмүү өртөг шингэсэн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг тасралтгүй нэмэгдүүлэх

Нэг. Эдийн засаг, нийгмийн хөгжил

1.3 “Ажил хийвэл ам тосдоно” ардын мэргэн үгийг дагаж газар сайгүй хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих нөхцөл бололцоог бүрдүүлэн монгол хүний хөдөлмөрийн үнэлэмжийг эрс сайжруулах

Нэг. Эдийн засаг, нийгмийн хөгжил

1.4 “Улс орны хөгжлийн үндэс нь мэдлэгтэй, боловсролтой, чадвартай хүн” гэсэн уриан дор боловсролын салбарыг хөгжүүлэх асуудалд тэргүүн зэргийн ач холбогдол өгч Монгол хүнийг хөгжүүлэх, эрүүл мэндийг сахин хамгаалах тогтолцоог сайжруулах

Нэг. Эдийн засаг, нийгмийн хөгжил

1.5 Улс орны хөгжлийн стратеги, урт ба дунд хугацааны бодлогыг боловсруулж шийдвэрлэхэд үндэсний эрдэмтэд, судлаачдын оюуны чадавхийг өргөн ашиглах тогтолцоог бий болгох

Хоёр. Төрийн албыг авилгал, хүнд суртлаас ангижруулж нийтийн захиргааг инновацижлах

2.1 Авилгаас ангид монгол орон хаа сайгүй авилгатай үл эвлэрэх, төрийн хууль тогтоомжийг хатуу чанд мөрдөж хэрэгжүүлдэг уур амьсгал, орчин нөхцлийг бүрдүүлэх

Хоёр. Төрийн албыг авилгал, хүнд суртлаас ангижруулж нийтийн захиргааг инновацижлах

2.2 Төрийн бүх шатны байгууллагууд иргэдтэй ойр дөт, ил тод, нээлттэй ажиллаж, шийдвэр гаргах, түүнийг хэрэгжүүлэхдээ иргэдийг өргөн оролцуулан тавьсан эрэлт хүсэлт, санал санаачлагыг шуурхай хүлээж авч барагдуудаг болох

MERIT
A CESO AND WUSC PROGRAM

Хоёр. Төрийн албыг авилгал, хүнд суртлаас ангижруулж нийтийн захиргааг инновацижлах

2.3 Төрийн бүх шатны байгууллагууд эрхэм зорилго, үйл ажиллагааны стандартаа өнөөгийн нөхцөл байдалд нийцүүлэн шинэчлэн сайжруулж албан хаагч бүр эрхэлсэн ажилдаа зүрх сэтгэлээсээ, бүтээлч хандан мэдлэг, мэдээллийг шинэ санаа, бодит үнэ цэнийг бий болгох хэрэгсэл болгон ашиглах замаар ард нийт, иргэнд үйлчлэх ажлын үр нөлөө, бүтээмжийг дээшлүүлэх

Хоёр. Төрийн албыг авилгал, хүнд суртлаас ангижруулж нийтийн захиргааг инновацижлах

2.4 Цогц бодлого боловсруулж хэрэгжүүлэх

Хоёр. Төрийн албыг авилгал, хүнд суртлаас ангижруулж нийтийн захиргааг инновацижлах

2.5 Сургуулийн өмнөх болон бага, дунд, дээд боловсролын сургалт хүмүүжлийн ажлын агуулга чанар, материаллаг орчин, багшлах бүрэлдэхүүний бэлтгэл, нийгмийн хамгааллыг сайжруулах ажлыг дэс дараатай хийж эрүүл мэндийн салбар, байгууллагын менежментийг орчин үеийн түвшинд хүргэх

Хоёр. Төрийн албыг авилгал, хүнд суртлаас ангижруулж нийтийн захиргааг инновацижлах

2,6 Эрдэм шинжилгээ, сургалт, судалгааны байгууллагуудын саланги тусдаа, чиг чигээ харсан байдлийг өөрчлөн төрийн бодлого, зохицуулалт, түүнийг үр дүнтэй хэрэгжүүлэх асуудлаар эрдэмтэд судлаачид санал бодлоо чөлөөтэй солилцож нэгдэж ажиллах хараат бус, байнгийн ажиллагаатай бие даасан Оюуны төв (Think Tank)-үүдийг бий болгох

MERIT
A CESO AND WUSC PROGRAM

Гурав. Төрийн захиргааны шинэчлэлийн зорилтууд

Оролцогчид өөрсдөө томьёолох …

IPAC IAPC